

Vlaams
Parlement

ingediend op **177** (2019-2020) – Nr. 1
2 januari 2020 (2019-2020)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door Vera Jans en Maarten De Veuster

over de werking
van het Departement Buitenlandse Zaken

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Tine Van den Brande, Jeremie Vaneeckhout;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Martine Fournier, Orry Van de Wauwer;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door Julie Bynens.....	4
1.1. Actoren van het buitenlands beleid.....	4
1.2. Buitenlands beleid in vijf dimensies	5
1.3. Vlaams buitenlands netwerk.....	7
2. Bespreking	7
2.1. Bart Tommelein	7
2.2. Vera Jans.....	7
2.3. Annick Lambrecht	7
2.4. Karl Vanlouwe	7
2.5. Jeremie Vaneeckhout	8
2.6. Orry Van de Wauwer	8
2.7. Joris Nachtergaele.....	8
2.8. Julie Bynens	8
Gebruikte afkortingen	13
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 12 november 2019 organiseerde de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme een gedachtewisseling over de werking van het Departement Buitenlandse Zaken met Julie Bynens. De presentatie is te vinden op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door Julie Bynens

Julie Bynens licht toe dat ze sinds 1 september 2018 secretaris-generaal is van het Departement Buitenlandse Zaken.

1.1. Actoren van het buitenlands beleid

Vlaanderen telt een zestal diensten die zich bezighouden met het buitenlandse beleid. Vooreerst zijn er het Departement Buitenlandse Zaken en FIT, beide in hoofdzaak ressorterend onder minister-president Jan Jambon, en het agentschap Toerisme Vlaanderen, onder minister Zuhail Demir. Samen vormen ze het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen. Het managementcomité, met de drie leidend ambtenaren van het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen, staat in voor de afstemming en het overleg.

Daarnaast is er het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap, een vzw gesubsidiëerd door de Vlaamse overheid die de brug wil zijn tussen het Europese niveau en het middenveld, organisaties en de lokale overheid. Voorts zijn er nog het Vlaams Vredesinstituut, een paraparlementair instituut, en Vlamingen in de Wereld, een vzw die de relaties met Vlamingen in het buitenland, Vlaamse expats, verzorgt.

Het Departement Buitenlandse Zaken geeft het beleid vorm en implementeert het. De eerste kernopdracht is het internationale beleid van de Vlaamse overheid te coördineren, op ambtelijk en politiek niveau. Voor internationale dossiers komt er trouwens een nieuw politiek-ambtelijk overlegplatform. Verder verzorgt het departement de afstemming met de federale overheid over heel wat zaken. Het departement brengt de standpunten samen, zodat het standpunt van de Vlaamse Regering in zijn geheel kan worden verdedigd.

Het departement behartigt de internationale relaties van Vlaanderen en onderhoudt daarbij intensieve relaties met buitenlandse partners. Het past de Europese regelgeving toe en waakt erover dat binnen de Vlaamse overheid de omzetting correct en tijdig gebeurt. Het sluit en ratificeert een heleboel internationale verdragen. Het departement geeft daarover ook advies aan de diensten van de Vlaamse overheid. Het zet in op Europese en internationale handel. De internationale economie is dus ook een kernopdracht. Een andere component is ontwikkelingssamenwerking. Voorts controleert het departement de in-, uit-, en doorvoer van dual-usegoederen, wapens en andere strategische goederen. Een andere taak is de rapportage in het kader van de VN-mensenrechtenverdragen, het enige deel van het departement, naast een beperkte beleidscomponent Toerisme, dat onder de bevoegdheid van minister Zuhail Demir valt.

Naast zijn kerntaken verleent het departement ook diensten aan de ruimere Vlaamse overheid; ondersteunt het ministeriële zendingen; begeleidt het de ontvangst van buitenlandse delegaties, ambassadeurs, ministers en dergelijke; adviseert het over en sluit het verdragen, memoranda van overeenstemming, overeenkomsten met internationale organisaties; biedt het juridische dienstverlening; en ziet het toe op de omzetting van Europese wet- en regelgeving.

Het departement telt nu nog drie afdelingen en stafdiensten. Sinds het aantreden van Julie Bynens loopt er een transitietraject. Voorts kondigt het Vlaamse

regeerakkoord een fusie aan van het Departement Buitenlandse Zaken en het Departement Kanselarij en Bestuur. Het organogram zal er dan ook anders uit zien.

Tegen eind 2019 dient het departement 145 personeelsleden te tellen. Ongeveer 40 daarvan verblijven permanent in het buitenland. Het budget van het beleidsdomein is ongeveer 150 miljoen euro per jaar, 0,33 procent van het Vlaamse overheidsbudget. In 2020 krijgt het departement een budget van 47,5 miljoen euro, waarvan 31 miljoen euro beleidskredieten. Die middelen gaan voornamelijk naar ontwikkelingssamenwerking. Ook krijgt het 15 miljoen euro apparaatskredieten. Dat zijn werkingsmiddelen, onder andere voor het onderhoud en de financiering van de buitenlandse posten, en voor de lonen.

1.2. Buitenlands beleid in vijf dimensies

Vlaanderen doet aan buitenlands beleid omdat zijn internationale verbondenheid en zijn geografische ligging daartoe verplichten. Vlaanderen is immers een logistiek centrum, een culturele en wetenschappelijke hub en een open economie, en herbergt vele verschillende nationaliteiten. Het juridische kader, de bevoegdheden, de grondwettelijke context, de intra-Belgische samenwerkingsovereenkomsten zijn daarbij de middelen om die internationale rol waar te maken.

Julie Bynens vervolgt met vijf inhoudelijke dimensies: diplomatieke actor; partner voor ontwikkeling; handel en infrastructuur; cultuur, wetenschap en toerisme; mensenrechten, vrede en veiligheid. Vlaanderen is een diplomatieke actor op drie verschillende terreinen: bilateraal; op het Europese niveau; in multilaterale organisaties. In het kader van de nauwe samenwerking met de buurlanden waren er in 2018 meer dan vijftig buitenlandse zendingen door ministers en meer dan dertig buitenlandse delegaties werden ontvangen. De vorige Commissie voor Buitenlandse Zaken van het Vlaams Parlement bezocht vorige legislatuur alle buitenlandse diplomatieke posten die het departement heeft. In 2018 sloot Vlaanderen 37 exclusieve bilaterale verdragen en 196 memoranda van overeenstemming.

De Europese Unie is een hefboom voor het Vlaamse buitenlandse beleid. In het Vlaamse regeerakkoord wordt dan ook een update van de intra-Belgische akkoorden gevraagd zodat Vlaanderen zijn nauwe betrokkenheid bij de Europese Unie kan blijven garanderen. Vlaanderen wil EU-beleidsbeslissingen beïnvloeden. Wel 70 tot 80 procent van de Europese beleidsbeslissingen heeft invloed op de beleidsmarge van Vlaanderen. Het departement heeft enkele kernaspecten afgebakend waar het vooral zelf op inzet: het handelsbeleid, de Europese meerjarenbegroting, de brexit, het Europese cohesiebeleid en de verdieping van de interne markt.

Het laatste diplomatieke aspect is Vlaanderen als multilaterale actor. Vlaanderen is pleitbezorger van het multilateralisme. Het is immers een kleine speler die alleen maar baat heeft bij een stabiele wereldorde, gegarandeerd door multilaterale afspraken. Vlaanderen neemt actief deel aan internationale fora. Het heeft experts en technische kennis en directe samenwerkingsakkoorden met een hele reeks internationale organisaties. Vlaanderen subsidieert ook programma's en projecten. Voorts is er het Flanders Trainee Programme dat voor Vlaamse studenten of afgestudeerde jongvolwassenen stageplaatsen financiert in internationale organisaties. Het zijn onbetaalde stages, waar het FTP een vergoeding tegenover plaatst, en ze hebben veel succes. Zo creëert Vlaanderen een netwerk van Vlamingen die internationaal actief zijn. Ook heel wat onderzoekscentra en kennisinstellingen spelen een rol in de multilaterale activiteiten van Vlaanderen.

Een andere belangrijke dimensie van het Vlaamse buitenlandse beleid is de ontwikkelingssamenwerking. Leidraad daarbij zijn de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Om de middelen en mensen zo gericht en efficiënt mogelijk in te zetten,

heeft Vlaanderen enkele keuzes gemaakt. Momenteel is de geografische focus van Vlaanderen zuidelijk Afrika: Zuid-Afrika, Malawi en Mozambique. Het kaderdecreet voor ontwikkelingssamenwerking geeft de kernwaarden van het Vlaamse handelen aan: mensenrechten, goed bestuur en gendergelijkheid. In Malawi is de ontwikkelingssamenwerking geconcentreerd op landbouw; in Mozambique op de gezondheidssector; in Zuid-Afrika op klimaatadaptatie en groene economie. De nieuwe Vlaamse Regering vraagt in het Vlaamse regeerakkoord de ontwikkelingssamenwerking met Zuid-Afrika af te bouwen, en te evolueren naar een politiek-economische bilaterale relatie met dat land. De ontwikkelingssamenwerking zou dan geheroriënteerd worden naar noordelijk en oostelijk Afrika.

De innovatieve aanpak, vervat in het kaderdecreet voor ontwikkelingssamenwerking, bestaat uit het stimuleren van innovatie, een systeembenadering en multi-actorpartnerschappen. Die actoren kunnen zowel lokale overheden zijn als ngo's, andere multilaterale organisaties, private sectoren en onderzoeksinstituten. Europa heeft bijvoorbeeld een aantal projecten met een innovatieve component, die Vlaanderen opgezet heeft in Malawi, opgepikt om op grotere schaal uit te bouwen. Ook de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek met haar kennis van duurzame landbouw en grondgebruik, is bijvoorbeeld een partner in een project.

De volgende dimensies zijn de promotie van cultuur, wetenschap en toerisme enerzijds en handel en infrastructuur anderzijds. Doelstellingen op dat vlak zijn Vlaamse bedrijven internationaliseren, vrije handel stimuleren en eerlijke regels voor een geglobaliseerde wereld promoten. Leidraad daarbij is de Vlaamse Handels- en Investeringsstrategie van de vorige regeerperiode met onderdelen over de ondersteuning van het multilaterale handelssysteem; de verdediging van Vlaamse belangen in het EU-handelsbeleid; en het sluiten van bilaterale investeringsovereenkomsten. Het departement treedt op als coördinator voor de Vlaamse overheid en behartigt zowel de offensieve als defensieve belangen.

Vlaanderen heeft een centrale positie in Europa en is een logistieke hub, wat zijn zeehavens, binnenvaartwegen en andere infrastructuur bijzonder belangrijk maakt. Het Departement Buitenlandse Zaken steunt de andere beleidsdomeinen in de internationale onderhandelingen daarover, bijvoorbeeld over de Scheldeverdragen, de IJzeren Rijn en de fusie van de zeehavens van Gent en Zeeland.

De laatste dimensie is een rode draad doorheen de buitenlandse activiteiten, namelijk mensenrechten, vrede en veiligheid. Zo speelt bij het onderhandelen van handelsverdragen niet enkel een economische maar ook een mensenrechtencomponent, milieu- en arbeidsnormen. Het departement rapporteert over de implementatie van de mensenrechtenverdragen in Vlaanderen bij de VN. Het steunt enkele mensenrechtenorganisaties. Ook de dienst Controle Strategische Goederen behartigt mensenrechten, vrede en veiligheid. Zijn eerste opdracht is immers de regularisatie en de controle, gericht op conflictpreventie en strijd tegen crimineel gebruik van strategische goederen. De dienst zet actief in op partnerschap met internationale partners en levert uitvoervergunningen voor gecontroleerde goederen.

Vlaanderen is een drijvende kracht in internationale en Europese fora om standaarden te zetten op het vlak van controle van wapens en van dual-usegoederen. Het zet ook in op outreach naar belanghebbenden, bijvoorbeeld Vlaamse bedrijven en de douane. De dienst rapporteert maandelijks over de vergunningen en publiceert jaarlijks een verslag over de wapenhandel.

Vlaanderen is ook solidair met slachtoffers van natuurrampen en conflicten. Het heeft een humanitair fonds voor noodhulp. Het subsidieert ook een heel aantal

internationale actoren die daarin actief zijn zoals UNRWA en CERF. Humanitaire acties gebeuren in de partnerlanden maar ook in andere delen van de wereld.

1.3. Vlaams buitenlands netwerk

Het Vlaamse diplomatieke netwerk bestaat uit de buitenlandkantoren van FIT, de buitenlandkantoren van Toerisme Vlaanderen, de Algemeen Afgevaardigden van de Vlaamse Regering, het Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond in Amsterdam en Arts Flanders Japan in Tokio. Een groot deel van het budget, ongeveer 160 miljoen euro van de totale begroting voor Buitenlands Beleid, gaat naar het Vlaamse buitenlandse netwerk, met meer dan 200 medewerkers en 100 kantoren wereldwijd. Vlaanderen heeft 13 diplomatieke posten bij multilaterale organisaties, bij de Europese instellingen, en bij de partnerlanden, waarvan er momenteel 12 actief zijn. De Algemeen Afgevaardigde in Spanje is immers vorig jaar door de Spanjaarden zijn diplomatieke status ontnomen. De taken zijn het onderhouden van de culturele banden, het opbouwen van economische relaties, het promoten van Vlaanderen, het op de kaart zetten van de Vlaamse cultuur en taal en het Vlaamse erfgoed en het onderhouden van contacten met Vlamingen in het buitenland.

2. Bespreking

2.1. Bart Tommelein

Bart Tommelein weet dat Vlaanderen een proactief Europees beleid wil voeren met de nadruk op de samenwerking tussen Vlaanderen en de EU en de promotie van Vlaanderen in de structuren van de EU. Hij informeert naar de concrete invulling daarvan. Worden er nieuwe initiatieven genomen? Hoe kan het departement daarin een actieve rol spelen?

2.2. Vera Jans

Vera Jans vraagt waar de justitiehuisen een plaats krijgen in het nieuwe gefuseerde departement. De EU speelt een grote rol in heel wat interne regelgeving. Wat is volgens Julie Bynens de rol die de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme hierin kan spelen? Voorts vraagt ze hoe de samenwerking met het federale niveau en de andere deelstaten op het vlak van het buitenlandse beleid beter kan. Ze vraagt of Julie Bynens een herziening van de samenwerkingsakkoorden nodig acht, en zo ja, binnen welke optiek die dient te passen.

2.3. Annick Lambrecht

Annick Lambrecht informeert hoe het Departement Buitenlandse Zaken zich voorbereidt op de brexit. Heeft het daar voldoende capaciteit voor? Werkt het samen met de taskforce? Hoe verloopt de coördinatie tussen Vlaanderen en het federale niveau? De Vlaamse Regering wil een post openen in Scandinavië. Dat was ook de vorige regering van plan maar uiteindelijk kwam die er in Rome. Die laatste keuze heeft heel wat wenkbrauwen doen fronsen. Is de keuze van de nieuwe post gebaseerd op een grondige analyse? Posten in het buitenland zijn duur. Zijn er daar al kostenbatenanalyses van gemaakt?

2.4. Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe vraagt welke hindernissen en kansen er zijn bij de intra-Belgische standpuntbepaling. Hoe kan de impact van Vlaanderen op de EU vergroot worden? Is een apart Vlaams standpunt of zelfs een split vote mogelijk? Er is een

brexitactieplan en de waarschijnlijke impact op Vlaanderen is genoegzaam bekend. Zijn er nog andere mogelijkheden van voorbereiding?

Hoe kan Vlaanderen invloed uitoefenen op het Europese MFK? Het brexitgarantiefonds zou daar alvast in staan. Hij vraagt Julie Bynens dat wat toe te lichten. Zijn er andere belangrijke internationale dossiers waarover de Vlaamse overheid zich de komende tijd zal moeten buigen, bijvoorbeeld het handelsverdrag met Mercosur?

2.5. Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout vraagt wat volgens Julie Bynens de vijf grootste uitdagingen zijn voor de komende vijf jaar.

2.6. Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer vraagt of Vlaanderen ook landen waarmee het geen handel drijft op een of andere manier kan aanzetten tot stappen op het vlak van mensenrechten, vrede en veiligheid en ecologie.

2.7. Joris Nachtergaele

Joris Nachtergaele informeert of het Departement Buitenlandse Zaken betrokken is bij de voorbereiding van het Belgische voorzitterschap in 2024. Zijn er lessen te trekken uit vorige keren dat België voorzitter was? Wat zijn de hordes en kansen voor Vlaanderen om zich te profileren?

2.8. Julie Bynens

Julie Bynens beaamt dat het belangrijk is dat Vlaanderen een directe relatie heeft met de EU en prominent aanwezig is in de instellingen. Dat is nodig om te wegen op de besluitvorming. Dat heeft ze zelf ondervonden als leidinggevende van de Afvaardiging de Vlaamse Regering bij de EU. De prioriteiten voor een sterke aanwezigheid op Europees vlak staan mooi verwoord in de visienota van de vorige Vlaamse Regering, die een belangrijke leidraad blijft. De huidige Vlaamse Regering heeft zich ertoe geëngageerd die nog verder te verdiepen met position papers. Een belangrijke les is dat het nodig is vroeg in het beleidsproces op te treden om invloed te hebben. Het is zelfs best te trachten om te wegen op de voorstellen op het moment dat die door de Europese Commissie op tafel gelegd worden. Vlaanderen is er vorige legislatuur in geslaagd het Europese beleidsvoorstel over afval te beïnvloeden. Dat bewijst dat, met expertise over een bepaald onderwerp en kennis van het Europese spel, een kleinere regio boven gewicht kan spelen. Duidelijke position papers en een vroeg standpunt helpen absoluut.

De versterking van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de EU is een volgend belangrijk punt. Die vormt immers de frontlinie, onderhoudt de informatienetwerken die nodig zijn om te capteren waar de Europese Commissie mee bezig is en om het beleid succesvol te beïnvloeden. Het Belgische voorzitterschap dat start in januari 2024 biedt heel wat kansen. Ook om die reden is een sterke Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering relevant. In 2024 zijn er verkiezingen, maar vorige keer werd het duidelijk dat een regering in lopende zaken geen probleem hoeft te zijn voor dat voorzitterschap. Het Departement Buitenlandse Zaken zal coördinator zijn voor Vlaanderen. De secretaris-generaal zal zich bij de voorbereiding baseren op de evaluatie van 2010. Het is zaak goed voorbereid en goed georganiseerd te zijn. Het is dan ook goed dat de Vlaamse Regering nu al budgetten vrijgemaakt heeft voor die periode en voor de versterking van de Vlaamse overheid. In de beleidsnota Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 122/1) staat ook dat er een

afsprakenkader komt om de Vlaamse prioriteiten te bepalen en de taken te verdeelen. De verwachting is dat er, net als de vorige keer, intra-Belgisch een toerbeurt wordt afgesproken waarin bepaald wordt welke regionale minister welke raad over regionale bevoegdheden voorziet. Tijdens het Belgische voorzitterschap levert België de voorzitter en een lid. Personeel aanwerven kan idealiter vanaf twee jaar voordien. De agendabepaling gebeurt ongeveer een jaar voordien.

Het departement zet permanent in op een goede samenwerking met het federale niveau en de andere deelstaten. De samenwerkingsakkoorden zijn de leidraad voor het internationale optreden. Daarin zijn immers de afspraken en de taakverdeling bepaald. De samenwerkingsakkoorden zijn echter niet aangepast aan de huidige bevoegdheidsverdeling, waardoor Vlaanderen belangrijke vergaderingen, kansen en informatie mist. Julie Bynens bedoelt niet alleen de fora die handelen over de directe bevoegdheden. Vaak zijn er immers ook indirecte belangen in het gedrang. Zo is Vlaanderen geen lid van de Raad voor Buitenlandse Zaken of de Raad Binnenlandse Zaken, waar bijvoorbeeld migratie besproken wordt. Een aanpassing van de akkoorden kan Vlaanderen toegang geven tot de Europese Raad en tot andere raden van ministers.

De intra-Belgische standpuntbepaling voor Europese dossiers valt onder de coördinatie van de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie. Voor multilaterale dossiers is er de dienst Coormulti. De overlegplatformen zijn soms echter te log. Voor belangrijke dossiers zoals de klimaatdoelstellingen telt een platform soms wel vijftig deelnemers. Beperkttere overlegplatformen van enkel de hoogste politieke vertegenwoordigers met een mandaat van de eigen regering, zoals voor de brexit, kunnen efficiënter zijn. De actor die daar spreekt, moet een voldoende mandaat hebben om op de conclusie te wegen. Daarbij komt nog dat dergelijke platformen vaak pas bijeenkomen op het moment dat de ministers zullen beslissen over een dossier. De beleidsbeïnvloeding in de fase ervoor is zeker zo belangrijk.

De voorbereiding van de Belgische standpunten in een vroegere fase vindt in de praktijk vaak plaats binnen de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie. Daarom is het zeker zo belangrijk om ook daar voldoende sterk aanwezig te zijn.

Het idee van de split vote is niet nieuw, maar ligt politiek gevoelig bij de EU en enkele Europese lidstaten. Zelfs als Vlaanderen nog maar alleen rapporten met Vlaamse gegevens vraagt voor het Europees semester, trachten enkele landen dat tegen te houden. Daarbij komt nog dat de procedure voor de split vote door de herziening van de stemprocedure in 2014 wat minder gemakkelijk geworden is. Voortaan spelen tal van componenten een rol om het aantal stemmen te bepalen, zoals bevolkingsaantal en grootte van het land.

Als Europa Vlaanderen wil aanspreken op zijn bevoegdheden, doet het dat echter best zo duidelijk mogelijk, dus op basis van rapporten en cijfers over Vlaanderen en niet alleen over België. Het is dus een goede zaak dat Vlaanderen zelf cijfers en rapporten bezorgt.

Ook het Vlaams Parlement kan invloed op Europa uitoefenen. Zo kan het Europese topfiguren zoals commissarissen uitnodigen om toelichting te geven bij bepaalde dossiers. Vlaanderen kan dan zijn aandachtspunten duidelijk maken, maar ook laten zien hoe het betrokken is bij Europa. Over het Europees semester kunnen er specifieke sessies gegeven worden in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme. Parlementsleden kunnen uiteraard ook de ministers ondervragen. In de Algemene Afvaardiging bij de Europese Unie werkt een attaché per beleidsdomein. Die kunnen voor of na elke raad van ministers een briefing geven over de dossiers. Ook met voorstellen van resolutie kunnen Vlaamse volksvertegenwoordigers de

Europese agenda mee bepalen door de ministers te vragen initiatieven te nemen op het Europese niveau.

De Vlaamse Regering heeft beslist de twee departementen te fuseren. Julie Bynens heeft ook in het regeerakkoord gelezen dat de justitiehuisen niet langer onder het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zullen vallen maar overgeheveld worden. Waar precies is ook voor haar niet duidelijk. Ze zal daarover met de bevoegde minister in gesprek treden.

Dadelijk na het brexitreferendum heeft het departement een cel opgericht. Daarvoor zijn drie nieuwe medewerkers aangeworven, twee in Brussel en een voor de post in Londen. De Vlaamse Regering had in afwijking van de aanwervingstop daar toestemming voor gegeven. De medewerkers houden zich voltijds bezig met het in kaart brengen van de impact van de brexit op Vlaanderen, van de visies en standpunten in het Verenigd Koninkrijk en andere EU-lidstaten, en van het voorbereiden van Vlaanderen op een brexitdeal en een nodealbrexit. Ze krijgen daarover informatie van de buitenlandposten. Op basis daarvan bepalen zij standpunten die vertaald zijn in visienota's en position papers op de brexit. Die worden telkens meer gestoffeerd en beter onderbouwd met cijfers. Julie Bynens verwijst naar een bijzonder interessante studie van de KU Leuven over de economische impact op Vlaanderen en op alle andere Europese lidstaten. Binnenkort zal ook de studie over de impact op de lokale niveaus klaar zijn.

Het Departement Buitenlandse Zaken is coördinator van dit dossier voor de Vlaamse overheid. Het heeft een werkgroep samengesteld waarin alle Vlaamse beleidsdomeinen vertegenwoordigd zijn. De coördinatie met het federale niveau in Brussel loopt vlot. Vlaanderen kan gedetailleerde informatie geven, onder meer over de invloed op bedrijven zodat de Belgische hoofdonderhandelaar de zaak goed kan verdedigen. De informatie-uitwisseling en de samenwerking met het federale niveau in Londen zelf kunnen wel beter. De informatie daar wordt niet altijd aan de Vlaamse post doorgespeeld met als argument dat ze vertrouwelijk is.

Een ander belangrijk Europees dossier is het MFK. Die meerjarenbegroting moet unaniem worden goedgekeurd. De coördinatie voor Vlaanderen wordt gevoerd door het Departement Buitenlandse Zaken. Het betreft alle diensten van de Vlaamse overheid bij de standpuntbepaling. Met de Britten vertrekt een nettobetaler aan de EU, van ongeveer 10 miljard euro per jaar, terwijl Europa alleen maar meer prioriteiten op de agenda plaatst, zoals veiligheid, migratie en terrorisme. Het is dus zaak keuzes te maken. Vlaanderen heeft een visienota met zijn prioriteiten klaar. Ook dat is een nuttig instrument om het Europese beleid te beïnvloeden. Het brexitgarantiefonds maakt echter nog geen deel uit van het ontwerp van MFK. Vlaanderen vraagt een versoepeling van de staatsteunregels en de inzet van het Europese Globalisatiefonds en het Europese Solidariteitsfonds om de gevolgen van de brexit te milderen. Dat is niet evident omdat bijvoorbeeld voor het Globalisatiefonds een land een minimumschade van ongeveer 1,4 miljard euro moet kunnen bewijzen postschadegeval, dus na de brexit.

Er zijn nog belangrijke Europese dossiers, onder andere de handelsverdragen, bijvoorbeeld met Mercosur. Daarnaast benieuwt het Julie Bynens hoe de relaties met de Verenigde Staten de komende jaren zullen evolueren, onder meer voor handel en hoe binnen het multinationale systeem bijvoorbeeld de Wereldhandelsorganisatie zich zal positioneren. Ze denkt voorts dat het zinvol is de offensieve en defensieve belangen ten opzichte van andere strategische partners van de Vlaamse overheid, bijvoorbeeld China, in kaart te brengen. De nabuurschapsgordel rond de EU en de gebeurtenissen in het Midden-Oosten, Turkije, Syrië en Noord-Afrika zullen ook voor Vlaanderen een belangrijke rol spelen, niet alleen door de migratie maar ook door de gemeenschappen die hier leven maar afkomstig zijn uit die

landen. Persoonlijk mist Julie Bynens een sterk Europees extern beleid, dat over dergelijke situaties een standpunt inneemt en waar nodig en nuttig kan ingrijpen.

Naast handelsakkoorden zijn er tal van andere internationale samenwerkingsmogelijkheden: samenwerkingsakkoorden, memoranda van overeenstemming, werkprogramma's, letters of intent enzovoort. Een van de grote Vlaamse speerpunten in de vorige regeerperiode was de circulaire economie. Vlaanderen heeft zijn grote expertise internationaal proberen uit te dragen. Het internationaal vormgeven van dat type informatie-uitwisseling, bijvoorbeeld het samenwerken van kennisinstellingen, is perfect mogelijk.

In de vorige regeerperiode is er een SWOT-analyse gemaakt over de buitenlandse posten. Daarop is de politieke keuze gemaakt om een post te openen in Rome. De Vlaamse Regering kiest er in haar regeerakkoord inderdaad voor een post te openen in Scandinavië. Het departement bouwt voort op die beslissing maar kan niet namens de regering spreken en aangeven welke analyses er aan de grond van liggen. Het zal wel analyseren waar in Scandinavië de meest geschikte locatie is, op basis van onder meer de wensen en de profielen van partners, de kenmerken van de hoofdstad en de economische en andere relaties.

Bart Tommelein wijst erop dat een gezamenlijk Benelux-standpunt een groter gewicht in Europa vertegenwoordigt. Het overleg in het Benelux Parlement verloopt vlot. Ook tussen Vlaanderen en Nederland is er geregeld burenoverleg tussen de minister-presidenten. Welke rol ziet Julie Bynens daarvoor weggelegd?

Als lid van het parlement van de lage landen, sluit *Karl Vanlouwe* zich daarbij aan. Hij informeert of België nog altijd bij de laatste lidstaten is om Europese regels om te zetten.

Julie Bynens kent het Benelux Parlement minder goed, maar weet wel dat in de Benelux-samenwerking op een aantal dossiers absoluut vooruitgang geboekt is. Ze is ervan overtuigd dat het een belangrijke rol kan spelen, maar is er te weinig vertrouwd mee. De pogingen om het Benelux Comité van Ministers actief te laten nadenken over Europese dossiers, verliepen vroeger niet altijd vlot. De eerste oorzaak was dat vooral de federale ministers overleg voerden waardoor Vlaanderen minder invloed had. Hoewel er zeer veel gelijkenissen en gezamenlijke belangen zijn tussen Vlaanderen en Nederland als het gaat over Europa, zijn er ook heel wat verschillen. Nederland positioneert zich als de meer kritische lidstaat en hoopt misschien die rol van het Verenigd Koninkrijk over te nemen. Het is dus niet altijd mogelijk overeenstemming te vinden. Europese dossiers gaan daarenboven eerst langzaam, maar hebben de neiging om dan plots in een stroomversnelling te komen. De intra-Belgische machinerie vraagt al flink wat tijd, waardoor er niet veel tijd rest om met andere lidstaten te overleggen.

De opdracht om Europese wet- en regelgeving om te zetten, wordt gecoördineerd en begeleid door het Departement Buitenlandse Zaken, maar alle beleidsdomeinen hebben een rol te spelen. Daarover wordt elke maand gerapporteerd in de mededeling aan de Vlaamse Regering over de Europese dossiers, die ook het Vlaams Parlement ontvangt. Daarin staat immers niet alleen een overzicht van wat besproken is op de voorbije raden en een agenda van de komende raden maar ook de stand van zaken van de omzetting van Europese wetten en regelgeving. Vlaanderen heeft daar de laatste jaren extra in geïnvesteerd.

Een interessante stok achter de deur kan een Belgische afspraak over de verdeling van boetes en dwangsommen zijn, die in het Vlaamse regeerakkoord gevraagd wordt. Bij niet-omzetting, de niet-tijdige omzetting of de niet-correcte omzetting, gaat Europa niet meer zoals voorheen over tot een informele overlegprocedure, maar start meteen een formele procedure. Als de lidstaat de omzetting tijdens die procedure niet rechtzet, wordt hij voor het Europees Hof van Justitie gedaagd, waarna er behoorlijk zware boetes en dwangsommen kunnen volgen. Ongeacht welke overheid de fout gemaakt heeft, wordt België voor het Hof gedaagd en krijgt het de boete en dwangsom opgelegd. Vlaanderen wil nu dus afspraken opdat de verantwoordelijke overheid moet betalen.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Vera JANS
Maarten DE VEUSTER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Benelux	België, Nederland, Luxemburg
CERF	Central Emergency Response Fund
EU	Europese Unie
FIT	Flanders Investment & Trade (= Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
FTP	Flanders Trainee Programme
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
Mercosur	Mercado Común del Sur (douane-unie in Zuid-Amerika)
MFK	meerjarig financieel kader
ngo	niet-gouvernementele organisatie
SWOT	strengths, weaknesses, opportunities, threats
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
VN	Verenigde Naties
vzw	vereniging zonder winstoogmerk